

19 בדצמבר, 2016

לכבוד
עו"ד דורית מורג
היועצת המשפטית
משרד החינוך
ירושלים

שלום רב,

הנדון: התבטאויות בפומבי של עובדי הוראה

אנו פונים אליך, יחד עם "תנועת המורים", בעקבות תלונות שקיבלנו ממורות וממורים בנוגע לאיסור שמטיל משרד החינוך על מורה להתראיין בתקשורת ללא אישור דובר המשרד. איסור זה, כשלעצמו ולא כל שכן באופן יישומו, פוגע שלא כדין בחופש הביטוי של מורות ומורים, בזכות הציבור לדעת, ובכושרה של מערכת החינוך להנחיל ערכים דמוקרטיים.

מורות ומורים בצל השתקה ואיומים

1. לפני כחודשיים יצאו המורים למאבק ציבורי בעקבות הלנת שכרם. מרבית המורים שהתראיינו לכלי התקשורת בעניין זה ביקשו להישאר בעילום שם, מחשש לסנקציות שיוטלו עליהם ולאור אזהרות שקיבלו:

"המורים שפנו ל-TheMarker ביקשו לא להזדהות בשמם המלא, לאחר שלטענתם נמסר להם כי אם יפנו לתקשורת יופעלו נגדם סנקציות, והם עלולים לאבד את מקום עבודתם. אחד המורים מסר כי נאמר לו שיפוטר אם יתראיין על שכרו: יש לי ילדים, ואני לא יכול להרשות לעצמי לאבד את העבודה, אז הרבה מורים כמוני מעדיפים לשתוק". מורה אחרת אמרה: 'לנו אין בעיה להיחשף, אבל הזהירו אותנו שלא לעשות את זה, במיוחד משום שאנחנו פועלים ללא גיבוי מארגוני המורים' " (ליאור דטל "מורים זועמים: לא קבלנו את מלוא המשכורת – ולא נותנים לנו לספר על זה" דה-מארקר 9.10.16).

2. יצוין, כי בעקבות קריאה שהפנינו למורות ולמורים ברשת האינטרנט, פרסם משרד החינוך אישור גורף להתראיין בנושא שכרם המולך:

"שלום רב, לידיעתכם, באופן קטגורי אנחנו מאשרים למורים להתראיין בתקשורת בנושאי השכר. איש לא מזהיר ואיש לא נוזף, אלא להפך. מורים צריכים להתראיין בתקשורת בראש מורם וזקוף. אנחנו גאים בציבור עובדי ההוראה".

3. למרבה הצער, אין זו הפעם הראשונה שמורים נתקלים באזהרות ואיומים ונדרשים לשתוק, ולמצער - לעבור את שבט הצנזורה של דובר משרד החינוך. להלן נביא דוגמאות בודדות מתוך המקרים שהגיעו לידיעתנו בהקשר זה.

4. בשלהי 2015 פנתה אלינו עובדת הוראה במת"י ירושלים והפנתה את תשומת ליבנו להודעת דוא"ל שהעבירה מנהלת בכירה אל כל העובדות והעובדים בזו הלשון:

"עובדים יקרים, מרעננת את חוזר המנכ"ל האוסר הבעת עמדה פוליטית מכל סוג ושימוש בתקשורת אלקטרונית דרך המייל הכללי וכתובות המייל של עובדי המת"י בפרט. מצורף סעיף מחזור מנכ"ל בנושא. לתשומת לבכם זוהי עברה משמעתית חמורה".

4.1. בהמשך ההודעה, וכבסיס לתוכנה, מצוטט סעיף 5.1 לחוזר המנכ"ל בנושא "פעילות פוליטית של עובדי הוראה"¹, אשר אוסר על עובד הוראה למתוח בפומבי "ביקורת מעליבה או פוגעת" על הכנסת, הממשלה ורשויות שלטון אחרות, וזאת "גם כאדם פרטי בעת שהוא מביע את דעתו בתקשורת האלקטרונית והכתובה, במסיבת עיתונאים, בריאיון, בנאום, בשידור, בעיתון, בספר או בכל אמצעי תקשורת או מדיה אחרים".

4.2. יגענו ולא מצאנו בהוראות חוזר המנכ"ל האמור דבר, שאוסר על מורה למתוח ביקורת על הרשויות, ולא כל שכן - "להביע עמדה פוליטית מכל סוג" כאמור בהנחיה שהופצה במת"י. נהפוך הוא, נקודת המוצא של הוראות החוזר היא שמורה רשאי "להביע את דעתו בתקשורת" ואף למתוח ביקורת על רשויות השלטון כל עוד זו אינה "מעליבה או פוגעת". ולמעלה מן הדרוש נוסף ונציין, שהגבלות כאלה על חופש הביטוי - לו נמצאו בחוזר - היו עושות אותו לבלתי חוקי וחסר נפקות.

4.3. מכל מקום, די באמור לעיל כדי להבין שההנחיה שנשלחה לכל עובדות ועובדי ההוראה במת"י היא חסרת כל בסיס חוקי. אלא שבנסיבות העניין, הפצתה יוצרת רושם הפוך, הגם שמוטעה, ומשרה אפקט מצגן חמור על חופש הביטוי של עובדות ההוראה שיחששו להפר את פי הממונה עליהן.

4.4. מעבר לכך, ההנחיה גם חושפת את חוסר הבקיאיות המדאיגה של העובדות הבכירות, שאחראיות להפצה בכל הנוגע לחוזרי המנכ"ל, שמסדירים תחום כה רגיש כמו חופש הביטוי, ואת הנטייה המוסדית להחמיר בהגבלות שמוטלות עליו.

5. בחודש יוני 2014 פורסם באתר האינטרנט של עיתון "הארץ" מאמר דעה של גבי איריס מיימון, מורה לערבית, שהועסקה במשרה חלקית כמדריכה ארצית להוראת השפה הערבית במחוז דרום של משרד החינוך. במאמרה הסבירה גבי מיימון את החשיבות שהיא מייחסת ללימוד ערבית במדינת ישראל ואת תחושותיהם הקשות של מורים ומורות, לנוכח רפורמה שהנהיג משרד החינוך ואשר ביטלה את חובת הלימוד של השפה בבתי ספר תיכוניים. מיימון הביעה דעתה כי הרפורמה עלולה להחליש את לימוד השפה הערבית.

5.1. זמן קצר לאחר פרסום המאמר, זומנה גבי מיימון לשימוע בפני סגנית מנהלת מחוז דרום במשרד החינוך. בזימון נאמר כי מנהלת המחוז "שוקלת לנקוט נגדה באמצעי משמעת" בשל

¹ סעיף 5.1, חוזר מנכ"ל תשס"ט/8(א) 3.7-59 "הנחיות כלליות לגבי סייגים לפעילות פוליטית-מפלגתית של עובדי הוראה": "נאסר על כל עובדי ההוראה, ללא הבדלי דרגות ומעמד - להעביר בפומבי ביקורת מעליבה או פוגעת על הכנסת וועדותיה, ובכלל זה החלטות וחוקים שנתקבלו על ידה, וכן על הממשלה ומשרדיה, ובכלל זה מדיניות הממשלה, או על גופי ציבור ועל גורמי ציבור בכירים אחרים (כלל זה חל על עובד ההוראה גם כאדם פרטי, בעת שהוא מביע את דעתו בתקשורת האלקטרונית והכתובה, במסיבת עיתונאים, בריאיון, בנאום, בשידור, בעיתון, בספר או בכל אמצעי תקשורת או מדיה אחרים)".

פרסום המאמר, שפורסם "מבלי לקבל על כך היתר מראש מהנהלת המחוז, ואף תוך כדי העלאת ביקורת כלפי התנהלות המשרד והשר בפרט". המכתב הוסיף והפנה לאינוונטר של הוראות שונות ומשונות, שהופרו כביכול - כך לפחות סברה מנהלת המחוז - בשל פרסום המאמר, ובין היתר: הוראות התקשי"ר שאוסרות על עבודה פרטית ללא היתר; איסור על פרסום ברבים ללא היתר וכן איסור על פרסום ביקורת מעליבה או פוגעת כלפי הממשלה ומשרדיה" (ירדן סקופ "מורה לערבית זומנה לשימוע במשרד החינוך בשל מאמר שפרסמה ב'הארץ' " הארץ 6.7.2014).

5.2. יצוין כי בהתאם לדיווח נוסף ב"הארץ", ביטלה מנהלת המחוז את השימוע ואת האיום בצעדים משמעותיים, אך זאת אך ורק לאחר התערבות של עו"ד.

6. בשנה שעברה התראיינה מורה בערוצי חדשות בטלוויזיה וברשת האינטרנט, וקבלה על כך שמורות מסורות נאלצות לרכוש מכספן הפרטי ציוד הוראה חיוני שחסר בבתי הספר. המורה התנסחה בצורה עניינית, ולא היה בדבריה דבר ביקורת "מעליבה או פוגעת". חרף זאת, הודיעה לה מנהלת בית הספר שבו הועסקה שאסור לה להתראיין ללא אישור. המנהלת גם מיהרה לדווח על המקרה למפקחת הממונה עליה, וזו בתורה הבהירה למורה, שאסור לה להעניק ראיונות לכלי תקשורת ללא אישור מראש של דובר משרד החינוך. לנוכח מכבש הלחצים והנזיפות נאלצה המורה לדחות פניות נוספות למתן ראיונות.

7. עובדת הוראה כתבה רשימה בעמוד הפייסבוק האישי שלה, אודות רשמיה האישיים מהמסע לפולין שאליו נסעה עם תלמידיה. בתגובה מיהרה מנהלת בית הספר לזמן אותה לשיחת נזיפה, וזאת - כך התברר במהלך השיחה - מבלי שטרחה לקרוא את הפרסום ורק על סמך מידע שנמסר לה מכלי שני או שלישי. בסופו של דבר, לאחר שעמדה על טעותה, חזרה בה המנהלת מכוונתה לנזוף במורה באורח רשמי.

8. לפי פניות שקיבלנו, כמו גם בדיווחים שמצאנו בתקשורת ובפורומים מקוונים, למדנו לדעת על מכתבים שהפיצו מפקחות משרד החינוך בעקבות התבטאויות של מורים בערוצי תקשורת שונים באשר ליום הזיכרון ליצחק רבין בבתי הספר ובפרט לגבי האופן שבו ראוי לציין אותו בבתי הספר. המורות והמורים התבקשו לרענן את הוראת משרד החינוך, המתנה ראיון בתקשורת באישור מוקדם של דוברות משרד החינוך.

9. נציין שרוב הדוגמאות שלעיל הוצגו תוך השמטת פרטים שעלולים לחשוף את זהות המורות שבהן מדובר, וזאת לבקשתן המובנת לנוכח אותם מנגנוני ההשתקה נשוא מכתבנו זה. דוגמאות אלו מהוות רק קצה קרחון של מקרים רבים שבהם ביקשו הפונים והפונות, שלא נזכר - אפילו לא בעילום שם - את החוויה המשתקה שעברו.

10. ממכלול הדברים עולה, שהאיסור להתראיין ולהתבטא בלא אישור מוקדם משמש ככלי מרכזי להשתקה ולהטלת מורא על מורות ומורים. כפי שנראה מיד איסור זה הוא מחוסר תוקף חוקי - לבטח באופן היצירתי שבו הוא מפורש ומיושם על ידי פקידים, מפקחות ומנהלות.

חופש הביטוי של עובדי הוראה

11. קשה להפריז בחשיבותו של חופש הביטוי במשטר דמוקרטי - זכותו "של היחיד להגשים את עצמו ולגבש לעצמו השקפת עולם ודעה ... להוציא את האמת לאור בדרך של התמודדות חופשית ובלתי פוסקת בין האמת לבין השקר... להחליף, ברוח סובלנית, ללא מורא ופחד... דעות והשקפות, ולשכנע זה את זה כדי לייצב, לעגן ולפתח את המשטר הדמוקרטי".²
12. כמובן מאלין, זכאי כל מורה ומורה ליהנות מכל זכויות היסוד החוקתיות, לרבות חופש הביטוי. זכותם של מורים להביע דעתם מחוץ לכותלי בית הספר הוכרה בפסיקה: "יהא זה מרחיק לכת לאסור על מורה להביע את דעתו הפוליטית מחוץ לכותלי בית הספר... יש לקדם בברכה חשיבה עצמאית ושיח חופשי בין מורים בכל ענייני הרוח והנושאים על סדר היום הציבורי, ולמצער גם הפוליטי".³
13. אכן, חירות הביטוי, כיתר זכויות האדם, אינה מוחלטת, ולעיתים קיים צורך להגבילה בהתאם לאיזון אל מול זכויות אחרות ואינטרסים ציבוריים. לגבי עובדי ועובדות הציבור קבע בית המשפט העליון בפרשת ספירו נוסחת איזון, שלפיה:
- "למען חופש הביטוי נוטים לצמצם ככל האפשר את הסייגים בתחום האמור המוטלים על עובדי הציבור. כן אין מטילים על עובד הציבור סייגים כלליים וסתמיים, אלא מצמצמים את הסיוג לאותן נסיבות, בהן נוצרת ודאות קרובה של נזק או פגיעה בשירות הציבורי או באינטרסים אותם הוא משרת".⁴
14. הלכה פסוקה זו מיושמת בבתי המשפט גם על מורים ומורות, כפי שהיה למשל בעניין עובדות ועובדי הוראה שפרסמו בעיתון מודעה נגד מינויו של נציג מפלגה דתית לתפקיד שר החינוך. חרף המסר הפוליטי והקונטרברסלי של המודעה, בית הדין למשמעת של עובדי המדינה זיכה את הנאשמים לאחר שקבע שפרסומה לא פגע בתפקידו ובתדמיתו של השירות הציבורי במידת הוודאות קרובה.⁵
15. לעומת זאת, בתי המשפט הרשיעו מורים ומורות בשל ביטוי רק באותם מקרים, שבהם היה הביטוי גס ובוטה באופן קיצוני (דוגמת "בואו נזרוק על מזבלת ההיסטוריה את כל הטפילים", או "אני מש"ם על התלמידים... את מז"ם עם השוטר") - "התבטאויות מבישות... הפוגעת קשה בתדמיתו של השירות הציבורי, ובאמון שהציבור רחש לו, ומהווה סטייה חמורה מרמת התנהגות המצופה מעובדיו".⁶
16. ניתן לסכם, אפוא, ש"בתי המשפט בישראל נוטים לפרש את היקף תחולתן של ההוראות המגבילות את חופש הביטוי הפוליטי של מורים בישראל בצמצום רב. רק ביטוי שיוצר ודאות קרובה לפגיעה בשירות הציבורי או באינטרסים שהמורה אמור לשרת, או ביטוי שמחבל בהגשמת מטרות החינוך שנקבעו ב... חוק החינוך הממלכתי, ייחשב אסור".⁷

² בג"ץ 399/85 כהנא נ' רשות השידור, פ"ד מא(3), 255, 273.

³ ת"א (י-ם) 10451/01 שירן נ' משרד החינוך, פ"מ תשס"ג (3) 919 (4.1.2004) פסי' 30.

⁴ עש"מ 5/86 ספירו נ' נציב שירות המדינה, עמ' 237.

⁵ בד"מ 42/01 מיום 21.1.2002, פורסם באתר נציבות שירות המדינה, עמ' 16.

⁶ עש"מ 893/07 קורנפלד נ' נש"מ, 28.5.2007; ער"ם 259/96 שמא נ' מועצה מקומית תמרה 25.2.1996.

⁷ ירון אונגר ויובל וורגן גבולות חופש הביטוי הפוליטי של עובדי הוראה, מרכז מחקר ומידע של הכנסת 20.6.2010.

17. נמצא אפוא, שהתבטאויות של עובדי ועובדות הוראה בתקשורת, ברשת האינטרנט או בהפגנות, חוסות תחת חופש הביטוי ואינן מהוות עבירת משמעת. מורים רשאים להביע דעות ואף למתוח ביקורת עניינית ונאותה בכל דבר ועניין שמעסיק את החברה הישראלית, לרבות ובמיוחד בנושאי חינוך.

18. יתרה מכך, קיימים מספר טעמים שמבדילים את עובדי ההוראה מעובדי ציבור אחרים, ושיש בהם כדי לצמצם עוד יותר את המגבלות המוטלות על חופש הביטוי של הראשונים.

18.1. הטעם הראשון נעוץ במטרותיה של מערכת החינוך. לעיל הזכרנו, שחופש הביטוי של מורים עשוי לעיתים לסגת מקום שבו קיימת וודאות קרובה שהוא יחבל "בהגשמת מטרות החינוך שנקבעו" ב... חוק החינוך הממלכתי, תשי"ג-1953, ובכללן - "לפתח יחס של כבוד לזכויות האדם, לחירויות היסוד, לערכים דמוקרטיים... לחזק את כוח השיפוט והביקורת... [ו] לטפח מעורבות בחיי החברה הישראלית."

מתן מרחב ביטוי רחב ככל האפשר למורים הוא תנאי הכרחי להשגת מטרות אלו.

18.2. טעם נוסף נעוץ בדגש המיוחד שהושם בפרשת ספירו על "הסתירה המהותית", שנוצרת שעה שעובד ציבור "שתפקידו המוגדר היה להסביר את המדיניות הרשמית" מבקר בחריפות את אותה מדיניות חדשות לבקרים. מורות ומורים אפילו אינם נמנים עם המנגנון המנהלתי, שמגבש את "המדיניות הרשמית" של משרד החינוך. וגם אם להלכה מדיניות זו מושפעת מהיזון חוזר שמגיע מ"השטח", הרי שבפועל, ולבטח כפי שהדברים נחזים בעיני הציבור, השפעה זו היא דלה אם לא למטה מכך.

18.3. לבסוף, צמצום במגבלות המוטלות על חופש ביטוי מתחייב גם לאור מעמדו המיוחד של עובד הוראה. "מופקד בידיו נכס יקר בנאמנות"⁸ ועל כן, מעבר לחובת נאמנות שלו כלפי המעסיק, שעמדה בבסיס הילכת ספירו⁹ הוא גם נאמן של "ההורים שהפקידו את ילדיהם, היקרים להם מכל"י ושל ה"ציבור הרחב, השם יהבו על מערך החינוך ועל אנשי החינוך" - כפי שהודגש בעניין נעאמנה¹⁰ - ועל אלה יש להוסיף, כמובן, את חובת הנאמנות כלפי התלמידות והתלמידים.

אכן, חובות אלו עשויות לעיתים להצר במידת מה את חופש הביטוי של המורה, למשל - בהיבט של סגנון הביקורת שהיא משמיעה, או בצורך לוודא שהתלמידים, שנחשפים לדעות שהביעה בכיתה או מחוצה לה, ירגישו חופשיים "לגבש את עמדתם האישית", "לחשוב חשיבה ביקורתית גם כלפיה, ולהשמיע מגוון דעות ועמדות".¹¹

אך מנגד, אותן חובות נאמנות - כלפי התלמידים, ההורים והציבור בכללותו - גם מהוות בסיס לזכותו של המורה, ולעיתים קרובות - לחובתו, לביטוי חופשי וביקורתי בנושאי חינוך ועל המתרחש במערכת החינוך, לרבות על תכניות לימוד, תקציב וסדרי עדיפויות, העסקה פוגענית של מורים, תשלומים הורים, פגיעה בפרטיות במבחני המיצ"ב וכיו"ב.

⁸ עש"מ 8622/05 נעאמנה נ' מדינת ישראל, 25.10.2006.

⁹ ר' עניין ספירו, בע" 237.

¹⁰ עניין נעאמנה הנ"ל.

¹¹ חוזר מנכ"ל תשעה/1(א): 9.2.2 "התכנית הלאומית ללמידה משמעותית - השיח החינוכי על נושאים השנויים במחלוקת".

הגבלה על ראינות באמצעי התקשורת

19. על רקע הדברים שלעיל נבחן את ההוראה האוסרת על מורה להתראיין ללא אישור מראש של דובר משרד החינוך. במענה לשאלתנו על מקור ההוראה הפנתה אותנו הממונה על חוק חופש המידע במשרד לשלושה חוזרי מנכ"ל:¹²

20. חוזר מנכ"ל בנושא "פעילות פוליטית של עובדי הוראה"¹³ - החוזר אינו אוסר על הבעת דעה או על ביקורת פומבית של עובדי הוראה, בכל דרגה או מעמד ובכל נושא שהוא. התריג היחיד לעניין זה הוא כאשר מדובר בביקורת על הכנסת, הממשלה, גופי ציבור וגורמי ציבור אחרים, או אז יש להביע את הביקורת בצורה שאינה "מעליבה או פוגעת". אין בחוזר כל הוראה שמחייבת לקבל את אישור דובר משרד החינוך כדי להתראיין או להביע דעה באמצעי התקשורת.

21. חוזר מנכ"ל בנושא "השיח החינוכי על נושאים השנויים במחלוקת"¹⁴ - על פי החוזר, המורה מורשה להביע את דעתו האישית ואף למתוח ביקורת בפני תלמידיו על רשויות השלטון ובלבד שהדבר נעשה באופן מאוזן. באותה פסקה הקובעת את זכותו של מורה להביע דעתו בפני תלמידיו (ט' 2.2.5 לחוזר), מצאנו את ההבהרה הבאה:

"האמור בחוזר זה מתייחס לאפשרות של מורה להביע דעה בכיתה או בבית הספר, ובהחלט אינו מתיימר לעסוק בהבעת עמדות של המורה במקום או באופן פומבי-ציבורי. יודגש כי אין לראות בחוזר זה היתר או אי-איסור לפרסם או להביע דעה או ביקורת באמצעי התקשורת, במסגרת התקשורת האלקטרונית והכתובה, במסיבת עיתונאים, בריאיון, בנאום, בשידור, בעיתון, בספר או בכל אמצעי תקשורת או מדיה אחרים (וראה לעניין זה סעיף 3.7-59 בחוזר הוראות הקבע ט/8(א), 'הנחיות כלליות לגבי סייגים לפעילות פוליטית-מפלגתית של עובדי הוראה')."

22. האופן התמוה שבו מנוסחים הדברים ("אי-איסור") מעיד על הבנה לקויה או חשש תמוה שאחז במחבר או במחברת החוזר: **חופש הביטוי של מורה הוא הכלל והגבלתו היא התריג, ועל כן מורות ומורים אינם נזקקים ל"היתר" או ל"אי איסור" כדי לפרסם או להביע דעה וביקורת.**

23. מכל מקום, הדיבור על "היתר" ו"אי איסור" על הבעת דעה באמצעי התקשורת מפנה לחוזר בדבר "סייגים לפעילות פוליטית", ובחוזר זה, כאמור לעיל, אין כל הגבלה על הבעת דעה או ביקורת של עובדת הוראה (למעט עובדת הוראה בדרגות בכירות ביותר) מכל סוג שהוא כל עוד הביקורת שהיא מפרסמת אינה "מעליבה או פוגעת" ואין בו כל הנחיה לקבלת היתר מראש. מכאן, שלשון החוזר בנושא השיח החינוכי בסוגיות שנויות במחלוקת בכיתה מטעה והוא עלול להתפרש ממנו כי בניגוד לזכותו של מורה להביע דעתו בדל"ת אמות הכיתה, חל "איסור" על הבעת דעה בפומבי וכי קיים צורך לקבל "היתר" מראש לצורך כך, ולא כך הוא.

24. חוזר מנכ"ל שכותרתו "מסירת ידיעות ומתן ראינות"¹⁵ שזו לשונו:

"אנו חוזרים ומזכירים לכל המורים, עובדי מדינה ועובדי ציבור אחרים, לרבות מורים עובדי בעלויות, כי החוק אוסר על עובד ציבור למסור ללא סמכות ידיעה

¹² בקשת חופש מידע שהגישה האגודה ביום 21.2.16 מצ"ב כנספח א' והתשובה שהתקבלה ביום 23.6.16 כנספח ב.

¹³ חוזר מנכ"ל תשס"ט/8(א) 3.7-59 "הנחיות כלליות לגבי סייגים לפעילות פוליטית-מפלגתית של עובדי הוראה".

¹⁴ סעיף 5.2 לחוזר מנכ"ל בנושא השיח החינוכי על נושאים השנויים במחלוקת - ר' ה"ש 11 לעיל.

¹⁵ חוזר מנכ"ל תשס"ד/10(א) - מסירת ידיעות ומתן ראינות, 1.6.2004.

שהגיעה אליו בתוקף תפקידו. הסמכות להתיר מסירת ידיעה היא בידי המנהל הכללי של משרד החינוך, התרבות והספורט.

בכל מקרה של פנייה ישירה אל מורה מטעם נציגים של אמצעי תקשורת – עיתונות, רדיו וטלוויזיה - יש להפנות אל דובר המשרד.

25. ראש וראשון, אין בחוזר איסור על מתן ראיון לתקשורת או על כל פרסום אחר לפני קבלת היתר מדוברות משרד החינוך או מכל גורם אחר במשרד. שנית, החוזר על פי לשונו ועל פי מיקומו - פרק "סקרים ואיסוף מידע"¹⁶ - מתמקד בסוגיה של מסירת ידיעות - "הסמכות להתיר מסירת ידיעות" מסוג מסוים (שלטיבו נתייחס בהמשך) היא בידי מנכ"ל המשרד ובהתאם לזאת, על מורה להימנע מלמסור ידיעות כאלו באופן יזום, ובמקרה שאמצעי תקשורת פונה אליה בבקשה שתמסור ידיעות כאמור - עליה להפנות למשרד החינוך. הא ותו לא.

26. מכאן שאין בחוזר המנכ"ל בדבר "מסירת ידיעות ומתן ראיונות" דבר שאוסר על מורה להתבטא בבימות התקשורת, להביע דעה ואפילו למתוח ביקורת בכל עניין ציבורי, חברתי או "פוליטי", ובכלל זה עניינים שקשורים במערכת החינוך ובהתנהלותה.

27. ומה באשר ל"מסירת ידיעות"? מטבע הדברים, הבעת דעה מתייחסת למציאות ולמצב עובדתי. אבל בכל המקרים שסקרנו לעיל, מורות ומורים ננזפו בשל פרסומים והתבטאויות שהיו בגדר הבעת דעה ולא כללו "ידיעות" שאסור היה למסור אותן. רק פרשנות "יצירתית" עד כדי אבסורד, יכולה לייחס מסירת ידיעות בלא סמכות, למשל, למורים שמספרים על הלנות שכרם או על מחסור בצידוד הוראה, למורה לערבית שמספרת על התסכול ששורה בקרב חברותיה וחבריה למקצוע או למורה שמותח ביקורת על "מורשת רבין". מקרים כגון אלה גם אינם נתפסים אפילו בחכמה של הפרשנות הרחבה, שניתנה בעבר להוראת דומה הקבועה בסעיף 117(א) לחוק העונשין.¹⁷ כפי שמסבירים פרופ' מרדכי קרמינצ'ר ואפרת רחף, לשון הסעיף והפרשנות הגורפת שקיבל בעבר בהקשר של ידיעות ביטחוניות,¹⁸ נסמכו על תפיסות משפטיות שנזנחו מאז חקיקתו.

"ההנחה שסודיות היא הכרח ממסדי-שלטוני התערעה במדינות דמוקרטיות בעשורים האחרונים אל מול ערכים של שקיפות ונשיאה באחריות כלפי הציבור." (עמ' 30). "למעשה, כיום מקובלת הנחה הפוכה לכך שסודיות נחוצה לקדם מנהל תקין ויעיל. הגישה היום היא שבכפוף לכמה תחומים המצדיקים איפול, שקיפות היא זו הנחוצה להגנה על ערך זה... (עמ' 31)

אם נניח שתכליתו של האיסור להגן על אינטרסים ציבוריים חשובים, מתחייבת מכך פרשנות מצמצמת להיקפו, מאחר שלא כל גילוי בלתי מוסמך פוגע באינטרס ציבורי חשוב. יש לפרש את האיסור בצמצום, כך שלא יחול על כל סוג של 'ידיעה', אלא רק על ידיעות בעלות תוכן רלוונטי לאינטרס שכזה" (עמ' 35).¹⁹

¹⁶ מדור "ארגון ומינהל", תת מדור "סקרים ואיסוף מידע", שהחוזרים הכלולים בו מסדירים: איסוף מידע במוסדות החינוך ובאמצעותם; עריכת מפקד מוסדות חינוך; האיסור לאפשר איסוף מידע במוסדות החינוך; הנוהל לאישור איסוף מידע במוסדות החינוך.

¹⁷ סעיף 117 (א) לחוק העונשין: "עובד הציבור שמסר, ללא סמכות כדין, ידיעה שהגיעה אליו בתוקף תפקידו, לאדם שלא היה מוסמך לקבלה, וכן מי שהגיעה אליו ידיעה בתוקף תפקידו כעובד הציבור, ולאחר שחזל מהיות עובד הציבור מסרה, ללא סמכות כדין, לאדם שלא היה מוסמך לקבלה, דינו - מאסר שלוש שנים."

¹⁸ ר' למשל: בג"ץ 130/68 איסור הוראה נ' ממשלת ישראל, פ"דנט (1) 241; בג"ץ 159/73 יצחקי נ' שר המשפטים, פ"ד כח(2) 692.

¹⁹ מרדכי קרמינצ'ר, אפרת רחף סודיות רשמים - המכון לדמוקרטיה מחקר מדיניות 2005. וראו גם ההפנייה ל-

N. Zaltzman, "Restrictions on the Freedom of Expression of the State Employee in Israel", 11 Isr. Yearbook on Human Rights (1981) 307, pp. 316-317).

28. פרשנות מצמצמת של האיסור על מסירת ידיעות מתחייבת גם ממבחן הודאות הקרובה שנקבע בהלכת ספירו.
29. מכל מקום, האיסור על מסירה בלתי מוסמכת של ידיעות - תהא תחולתו אשר תהא - אינה מבססת דרישה לקבלת היתר מוקדם בכל מקרה של ראיון או פרסום מאמר. למעלה מן הצורך נוסף ונציין, שדרישה מעין זו, גם לו הופיעה בחוזר המנכ"ל באותיות קידוש לבנה, הייתה בטלה, בשים לב לכך שמדובר בצנזורה מוקדמת, ובהגבלה גורפת ובלתי מידתית על חופש הביטוי.²⁰
30. נסכם ונאמר, כי אין בדין וגם לא בחוזרי המנכ"ל הסדר שמתנה את חופש הביטוי של מורים באישור מאת משרד החינוך, ואין בסיס חוקי למציאות העגומה שבה עובדי הוראה שמעזים לבטא את דעתם או להתראיין באמצעי התקשורת, נתונים לשיחות נזיפה, אזהרה ואיומים בפתיחת הליכי משמעת, שלעיתים אף ננקטים.
31. חמור מכך, מכלול הנסיבות והמקרים מותיר את הרושם המוצק, שלפיו האיסור על מתן ראיונות נאכף באופן סלקטיבי ומשמש בעיקר כדי לשרת את "הנטייה הטבעית והחזקה של השלטון לחיסוי יתר מטעמי נוחות" ולהגן "על יוקרתו של הממסד הציבורי".²¹ בהתאם למענה שקיבלנו מהממונה על חופש המידע במשרד החינוך, אין נוהל שמסדיר את הקריטריונים, שלפיהם מחליטים אם ליתן למורה אישור מוקדם להתראיין אם לאו, וגם אין מידע על האופן שבו נאכף האיסור האמור.²² עוד נזכיר את עדותה של כתבת "הארץ", גבי ירדן סקופ:
- "כאשר אני מבקשת מדוברות משרד החינוך לראיין מורה, נאמר לי תמיד שאין בעיה לקבל אישור, ובלבד שהוא אומר דברים חיוביים 'שלא יסבכו אותי'. אם הוא רוצה למתוח ביקורת, מובהר לי מיד, שהדבר יהיה מסובך יותר ואולי לא יינתן אישור לראיון".²³
32. לכל אלה יש להוסיף את הדינמיקה המוסדית שמחמירה את המגבלות על חופש הביטוי ככל שיוורדים במורד המדרג הארגוני. מפקחות ומנהלות, כך מסתבר, אינן בקיאות ברזי הדין וחוזרי המנכ"ל, נוטות לפרש אותם ברוח בית שמאי ולגזור מהם איסורים והגבלות מוגזמות ומחמירות הרבה מעבר לאלה שמעוגנים בהם, כמו שקרה, למשל, בהנחיה שהופצה במוסדות מת"י ושהגדירה "הבעת עמדה פוליטית מכל סוג" "כעבירת משמעת חמורה" (ר' פס' 4 לע"ל) כך יוצא, שהגבלות בלתי חוקיות בעליל על חירויות יסוד בסיסיות, משמשות בסיס לאיומים ולצעדים משמעתיים שנקטים נגד עובדי הוראה. בדרך כלל מדובר באמצעי משמעת מינוריים, אבל דיי בהם כדי להפיל מורא על מורים ומורות שחרדות לפרנסתן.
33. הדרישה לקבל היתר לפני התבטאות בפומבי והחשש הכבד מפני ההשלכות הצפויות יוצרים אפקט מצנן חמור, שמוצא את ביטויו, בין היתר, בבהלה שאוחזת במפקחות ובמנהלות כל אימת

²⁰ בג"ץ 399/85 כהנא נ' רשות השידור, פ"ד מא(3) 255, 299-301 (1987); ע"א 214/89 אבנרי נ' שפירא, מג (3) 840 (1989); בג"ץ 316/03 בכרי נ' המועצה לביקורת סרטים, פ"ד נח (1) 249 (2003); בג"ץ 6226/01 אינדור נ' ראש-עיריית ירושלים, פ"ד נו (2) 157 (2003).

²¹ קרמניצר ורחף סודות רשמים, עמ' 34.

²² במענה לשאלה "האם קיימים נהלים, הנחיות או חוזרים המפרטים קריטריונים לבחינת בקשות עובדי הוראה להביע דעה בפומבי? אם כן, נבקש לקבל עותק מהם. מי הגוף שדן בבקשות ומחליט האם לאשר או לדחות אותן?" נעננו: בהתאם לחוזרי מנכ"ל... ומדיניות המשרד בנושא. גוף תקשורת המעוניין לראיין עובד הוראה מונחה לפנות לדוברות המשרד.
²³ ירדן סקופ חופש הביטוי? רק אם אתה בעד המשרד, הארץ 18.5.2015.

שהן נתקלות במורה שהתראיינה או פרסמה מאמר דעה, ובחיפזון שבו הן מגיבות, נוזפות ומתרות ב"עבריינית" (ר' למשל במקרים שבפס' 5, 6 ו-7 לעיל).

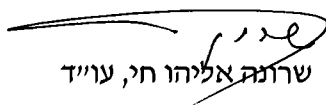
34. לא למותר לציין, כי ברוב מקרים שבהם מקבלים עובדי ההוראה "הסוררים" יעוץ וליווי משפטי, מתפוגגים האימים והצעדים המשמעתיים כלא היו. שהרי, סוד כוחן של ההגבלות המופרזות והלא חוקיות אינו טמון בדיון, אלא בעובדה שהן אינן מגיעות לבית הדין ולבירור משפטי. אבל הדעת אינה סובלת שעובדי הוראה יזדקקו לעו"ד צמודה רק כדי שיוכלו לממש את חופש הביטוי שלהם, ושזכות חוקתית מן המעלה הראשונה תהיה שמורה רק לאותן מורות שניחנו באומץ, פנאי ואמצעים כדי להתמודד עם מסכת האימים וההגבלות ומסוגלות לצלוח אותן.

35. להשלמת התמונה נציין, כי על אף שלעובדי הוראה זכות להביע דעתם גם בפני תלמידיהם,²⁴ נראה כי בפועל רובם הגדול נמנעים מלעשות כן, בין היתר בשל אותו חשש מצעדים פסולים שנקטו בעבר על ידי משרד החינוך.²⁵ **מורים חוששים להתבטא באופן חופשי, בין אם בתוך הכיתה ובין אם מחוצה לה, פן יבולע להם.**

36. האפקט המצנן החמור שבו שרויה מערכת החינוך - לא רק משתיק את עובדות ועובדי ההוראה, אלא גם משמש דוגמא בלתי חינוכית בעליל לתלמידות ולתלמידים. מערכת החינוך, לרבות עובדי ההוראה המועסקים על ידיה, מצווים להוות מודל לחיקוי ודוגמא אישית שיאפשרו להם להגשים את המטרות של חוק חינוך ממלכתי: "לפתח יחס של כבוד לזכויות האדם, לחירויות היסוד, לערכים דמוקרטיים... לתזק את כוח השיפוט והביקורת, לטפח סקרנות אינטלקטואלית, מחשבה עצמאית... [ו] מעורבות בחיי החברה הישראלית." אבל **חינוך לזכויות אדם, לערכים דמוקרטיים ולחשיבה ביקורתית לא ייכון במערכת שמטילה הגבלות שאינן הכרחיות על הבעת דעה וביקורת, ואין לצפות שהתלמידים יספגו ויפנימו ערכים אלה כל עוד מורותיהם ומוריהם מושתקים וננזפים, חרדים למשרתם ולפרנסתם וחוששים לפתוח את פיהם.**

לאור האמור לעיל, נבקש שתנחי את כל הגורמים הרלבנטיים במשרד החינוך לחדול לאלתר מהשימוש ב"הוראה" ובפרקטיקה, שלפיהן נדרש אישור מוקדם של דובר המשרד לכל ראיון או התבטאות פומבית, ולהימנע מאימים ומצעדים משמעתיים נגד מורות ומורים שיפרו אותה.

בכבוד רב ובברכה,

שרונה אליהו חי, עו"ד

העתק: חה"כ נפתלי בנט, שר החינוך

²⁴ ר' חוזר מנכ"ל בנושא השיח החינוכי על נושאים השנויים במחלוקת - ר' ה"ש 11 לעיל.
²⁵ תמר טרבלסי-חדד "המורים שמפחדים לדבר" ידיעות אחרונות, 7.12.16; הילו גלזר, "האם מורים לאזרחות יכולים לדבר חופשי בכיתות?", הארץ, 18.8.16

נספח א

האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطن في اسرائيل
The Association for Civil Rights in Israel

21 בפברואר 2016

לכבוד

ד"ר עופר רימון
הממונה על חופש מידע
משרד החינוך

במייל: meyda@education.gov.il

שלום רב,

הנדון: נתונים אודות ראינות והתבטאויות של עובדי הוראה בפומבי -

בקשה לפי חוק חופש המידע התשנ"ט-1998.

פנייתנו זו באה בשם האגודה לזכויות האזרח בישראל ו"תנועת המורים- מחנכים. מורים דרך".

הרקע לבקשה:

1. לאחרונה הופצה ברשתות החברתיות פנייה מאת הגב' טליה טל – מנהלת מת"י ירושלים אשר נשלחה בדוא"ל אל עובדי מת"י ונושאת את הכותרת "הבעת דעה בתקשורת אלקטרונית כתובה". על פי האמור בפנייה, "חוזר מנכ"ל משרד החינוך אוסר על הבעת עמדה פוליטית מכל סוג". העתק הפנייה מצורף כנספח א.

2. בהמשך הפנייה מצוטט סעיף מחוזר מנכ"ל (שלא צורף לפנייה במייל וכן לא צוין שמו) לפיו, "נאסר על כל עובדי ההוראה, ללא הבדלי דרגות ומעמד:

5.1 להעביר בפומבי ביקורת מעליבה או פוגעת על הכנסת וועדותיה .. או על גופי ציבור ועל גורמי ציבור בכירים אחרים (כלל זה חל על עובד ההוראה גם כאדם פרטי, בעת שהוא מביע את דעתו בתקשורת האלקטרונית והכתובה, במסיבת עיתונאים, בראיון, בשידור, בעיתון, בספר או בכל אמצעי תקשורת או מדיה אחרים)".

מבדיקה שערכה האגודה לזכויות האזרח עולה, כי המדובר בסעיף 5 לחוזר המנכ"ל 3.7-59 הנחיות כלליות לגבי סייגים לפעילות פוליטית-מפלגתית של עובדי הוראה (עדכון אחרון 13.7.2014) (להלן: "החוזר").

3. על פי חוזר זה, האיסור חל על השמעה בפומבי של ביקורת "מעליבה או פוגעת" נגד רשויות המדינה בלבד ולא על "הבעת עמדה פוליטית מכל סוג" כפי שצוין בפניית מנהלת מת"י ירושלים.

4. סעיף 4 לחוזר מפנה להוראות שונות המופיעים בחקיקה ראשית ובתקשייר שמהוות אסמכתאות משפטיות להנחיות הכלליות בחוזר. אף אחת מההוראות המופיעות בחוזר לא כוללת איסור גורף החל על כל עובדי ההוראה, ללא הבדלי דרגות ומעמד, על הבעת דעה פוליטית מכל סוג.

5. סעיף 3 לחוזר קובע כי אי עמידה בהוראות החוזר עלולה לגרור נקיטת הליכים כקבוע בדין. בהקשר זה מפנה הסעיף אל הוראות חוק שירות המדינה (משמעת), חוק הרשויות המקומיות (משמעת) וחוק הפיקוח על בתי הספר.

הנתונים המבוקשים:

6. על סמך האמור לעיל נבקש לדעת האם קיימים נהלים, הנחיות וחוזרים מטעם משרד החינוך, מלבד החוזר שצוין לעיל, העוסקים בהבעת דעה (לרבות ביקורת אך לא רק) בפומבי של עובדי הוראה, לרבות פרסום רשומה, ראיון, נאום, ספר, הרצאה, כנס, מאמר דעה וכל דרך אחרת באמצעותה מבקש עובד ההוראה להביע את דעתו בפומבי, בכלי התקשורת, או בכל אמצעי מדיה אחר (להלן: "הבעת דעה בפומבי"). אם כן - נבקש לדעת את שמותיהם והיכן הם מפורסמים. במידה שאינם מפורסמים - נבקש לקבל עותק מהם.

7. מן החוזר הנ"ל משתמע כי עובד הוראה רשאי להביע דעה בפומבי כאמור בחוזר שאינה מעליבה או פוגעת. על פי מידע שנמסר לנו, ככל שעובד הוראה מבקש להביע דעה בפומבי, עליו לפנות בבקשה אל דובר המשרד.

8. על סמך המידע האמור בסעיף 7, נבקש לדעת את הפרטים הבאים:

א. האם קיימים נהלים, הנחיות או חוזרים המפרטים קריטריונים לבחינת בקשות עובדי הוראה להביע דעה בפומבי? אם כן, נבקש לקבל עותק מהם.

ב. מי הגוף שדן בבקשות ומחליט האם לאשר או לדחות אותן?

ג. נבקש לקבל את הנתונים הבאים לגבי השנים 2010-2015:

(1) מספר הבקשות להבעת דעה בפומבי שהוגשו על ידי עובדי הוראה בשנים אלה, ומתוכן מספר הבקשות שאושרו ומספר הבקשות שנדחו.

(2) לגבי הבקשות שנדחו, נבקש לדעת את הפרטים הבאים:

- דרגתו של עובד ההוראה (מורה, מנהל מוסד חינוך, מפקח וכולה).
- זהות המעסיק של אותו עובד - משרד החינוך/הרשויות המקומיות/בעלויות אחרות של מוסדות חינוך.
- הנושא שעליו ביקש עובד ההוראה להביע את דעתו.
- פירוט לגבי האופן שבו ביקש אותו עובד הוראה להביע את דעתו - בתקשורת הכתובה (עיתון, מגזין, כתב עת), בעל-פה (טלוויזיה, רדיו, כנס, הפגנה), ברשתות חברתיות (פייסבוק, בלוג וכולי) או בכל דרך אחרת (הפצת עלון וכיוצ"ב).

לחילופין למידע המבוקש בסעיף קטן ג(2), נבקש לקבל העתקי המסמכים הנוגעים לבקשות להבעת דעה בפומבי שהוגשו ונדחו (לרבות העתק הבקשה וההחלטה לגביה), לאחר השחרת פרטים מזהים של עובדי ההוראה שהגישו את הבקשות.

(3) מספר עובדי ההוראה בשנים אלה אשר הביעו דעתם בפומבי ללא קבלת אישור כאמור.

(4) מספר ההליכים שננקטו כקבוע בדין (על פי סעיף 3 לחוזר) שננקטו כלפי עובדי הוראה שהביעו דעתם בפומבי ללא קבלת אישור כאמור.

(5) לגבי כל הליך שנפתח באותן שנים, נבקש לדעת:

- דרגתו של עובד ההוראה (מורה, מנהל מוסד חינוך, מפקח וכולה).
 - זהות המעסיק של אותו עובד - משרד החינוך/הרשויות המקומיות/בעלויות אחרות של מוסדות חינוך.
 - אופן הבעת הדעה של אותו עובד – בכתב (עיתון, מגזין, כתב עת, ספר וכולי), בעל-פה (טלוויזיה, רדיו, כנס, נאום, הפגנה), ברשתות חברתיות (פייסבוק, בלוג וכולי) או בכל דרך אחרת (הפצת עלון וכולי).
 - הנושא שעליו הביע דעתו עובד ההוראה.
 - מספר הפעמים שבהן העובד הביע דעתו באותו נושא ללא אישור.
 - תוצאות ההליך שננקט נגד אותו עובד - סגירת ההליך ללא סנקציות כלשהן, התראה, נזיפה, נזיפה חמורה, שלילת זכויות הותק, קנס, הורדה בדרגה, השעיה, פיטורים, פסילה וכל אמצעי משמעת אחר הקבועים בחוקים האמורים בסעיף 3 לחוזר.
- לחילופין למידע המבוקש בסעיף קטן ג(5) לעיל, נבקש לקבל העתקי המסמכים הנוגעים להליכים שננקטו לגבי כל עובד הוראה שהביע דעתו בפומבי ללא אישור, לרבות העתק התלונה/תביעה, הבירור שנעשה בעניינו, תוצאותיו, פסק דין משמעותי/או כל מסמך אחר הרלוונטי להליך, והכל לאחר השחרת פרטים מזהים של עובדי ההוראה.

9. להזכירך, לפי תקנה 6(ב) לתקנות חופש המידע תשנ"ט-1999, שנכנסה לתוקפה ביום 29.3.14, עמותות הפועלות לקידום מטרה ציבורית, ובהן האגודה לזכויות האזרח בישראל, פטורות מאגרת בקשת חופש מידע. כן נבקש להזכיר כי על פי חוק עליכם לענות לבקשה תוך 30 יום מיום קבלת הבקשה.

בכבוד רב ובברכה,

שרונה אליהו חי, עו"ד

ע.ו.ו.

נספח א

להדעת כולכם

הודעה שהועברה

מאת:

תאריך: 24 בדצמבר 2015 בשעה 14:32

נושא: הבנת דעה בתקשורת אלקטרונית כתובה

אל:

[Redacted recipient list]

עובדים יקרים,

מלונת את חוזר המנכ"ל האוסר הבנת עמדה פוליטית מכל סוג ושימוש בתקשורת אלקטרונית דרך המייל הפנימי כתוצאה המייל של עובד [Redacted] בפרט. מצורף סעיף החוזר מנכ"ל בנושא לתשומת לבכם זוהי עברה משמעותית חמורה.

איסורים כלליים

נאסר על כל עובדי החברה, ללא הבדלי דרגות ומעמד -

5:1 להעביר בפומבי בקורות מעליבה או פוגעת על הכנסת ונעדותיה, ובכלל זה החלטות וחוקים שנתקבלו על ידה, וכן על הממשלה ומשרדה, ובכלל זה מדיניות הממשלה, או על גופי ציבור ועל גורמי ציבור בכירים אחרים (כלל זה חל על עובד החברה גם כאדם פרטי, בעת שהוא מביע את דעותו בתקשורת האלקטרונית והכתובה, במסיבות עיתונאים, בראיון, באוס, בשידור, בעיתון, בספר או בכל אמצעי תקשורת או מדיה אחרים);

5:2 להסיקים לפרסום שמם, בכתב או בעל-פה, בציור ובצילום של תוארם (או דרגתם) או תפקידם כעובדי החברה, מטעם מפלגה מסוימת, בזמן הזאתם עובדי החברה פעילים.

הכאות: סג' להפיץ לכל העובדים.

[Redacted signature block]

בברכה,

[Redacted signature block]

נייד: [Redacted]
משרד: [Redacted]

2 ספס

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל תקשוב טכנולוגיה ומערכות מידע
הממונה על יישום חוק חופש המידע

ירושלים: י"ז סיון תשע"ו
23 יוני 2016

לכבוד:
עו"ד שרונה אליהו חי
האגודה לזכויות האזרח בישראל
רח' נחלת בנימין 75
תל אביב 65154

שלום רב,

הנדון: בקשתך לקבלת מידע במסגרת חוק חופש המידע
מידע בנוגע להנחיות לגבי סייגים לפעילות פוליטית-חברתית של עו"ה
פנייתך: 21/2/16, מכתבינו: 23/2/16, 23/3/16, 16/5/16

להלן המידע הקיים ברשותנו בנושא פנייתך:

1. במענה למבוקש בסעיף 6 לפנייתך - להלן קישורים ל-3 חוזרי מנכ"ל:
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/3/3-7/HoraotKeva/K-2009-8a-3-7-59.htm>
<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Applications/Mankal/EtsMedorim/9/9-2/HoraotKeva/K-2014-1-1-9-2-2.htm>
http://cms.education.gov.il/educationcms/applications/mankal/arc/sd10ak3_9_3.htm
 2. במענה למבוקש בסעיף 8(א) ו-8(ב) לפנייתך - בהתאם לחוזרי מנכ"ל לעיל ומדיניות המשרד בנושא, גוף תקשורת המעוניין לראיין עובד הוראה, מונחה לפנות לדוברות המשרד.
 3. במענה למבוקש בסעיף 8(ג) לפנייתך - אין באפשרותנו למסור את הנתונים, מכוח סעיף 8(3) לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998, שכן המידע המבוקש לא קיים ברשותנו.
- נבהיר, כי במערכות מידע של המשרד נשמר רק תיעוד של אישורים שניתנו אך לא תוכן הפנייה עצמה או ריכוז של בקשות לראיונות שלא אושרו. כך גם לגבי התלונות, כל תלונה נבחנת על ידי המחוז הרלוונטי יחד הלשכה המשפטית ולגבי כל מקרה ומקרה מתקבלת החלטה, על ידי איזה גורם תטופל. אולם, לא קיים מנגנון מעקב/פיקוח או ריכוז של הנתונים.
- בהתאם לסעיף 7 (ו) ו-17 (א) לחוק חופש המידע, התשנ"ח - 1998, הנך רשאית לעתור על החלטתנו זאת לפי הוראות בתי המשפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000.

בכבוד רב,

אילנית שושני,
מרכזת תיאום פעולות
בשם הממונה על יישום חוק חופש המידע

העתק: ד"ר עופר רימון - הממונה על יישום חוק חופש המידע
עו"ד סימה אדיב - עוזרת ראשית ליועצת המשפטית
גב' אילנית זוילי - מנהלת ענף הסברה ודוברות, מינהל דוברות, תקשורת והסברה

המשרד הראשי * רחוב שבטי ישראל 29, ירושלים * טלפון 02-5602444 * פקס: 02-5604342

אתר ממשל זמין - <http://www.gov.il>

אתר המשרד - <http://www.education.gov.il>